

Stortingets Energi- og Miljøkomite

Kraftfylka
toini.lovseth@kraftfylka.no

Oslo, 28.09.16

Vdr Prop. 98 L (2015–2016) Endringer i energiloven (utenlandskonsesjon)

Samarbeidande Kraftfylke (Kraftfylka) er ei interesseforening for fylkeskommunene Hedmark, Oppland, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms. Foreninga sitt formål er å fremme og ivareta kraftfylkas felles interesser i kraftspørsmål og sikre at en størst mulig del av verdiskapinga blir værende igjen i de områdene der vannkraftressursene finnes og verdiene blir skapt.

I forbindelse med Stortingets behandling av sak vdr privat eierskap til mellomlandsforbindelser ønsker Kraftfylka å gjenta det syn man fremmet da departementet hadde saken til høring, siden ingen av de problematiske sidene vi ser ved en slik reetablering av tidligere lovpraksis er håndtert i lovforslaget.

Generelle kommentarer

Kraftfylka har ikke prinsipielle motforestillinger verken mot en balansert utbygging av kapasitet for utveksling av kraft over landegrensene eller at andre enn Statnett skal få utvikle, eie og drifte mellomlandsforbindelser. Dersom andre enn Statnett skaper muligheter for salg av (mest sannsynlig) effektjenester til utlandet vil dette kunne øke verdien av den norske vannkraften, samtidig som vi legger til rette for energiomleggingen i EU.

Problemstillinger som må håndteres ved en endring av loven

Statnett har hatt monopol på å eie og drive utenlandsforbindelser siden juni 2013. Begrunnelsen for monopolen var da å sikre at inntektene fra utenlandsforbindelsene skulle komme norske forbrukere til gode. Overskuddet fra salg av kraft via forbindelsene kommer til fratrukk på sentralnettets økonomiske ramme og gir lavere sentralnettsleie for alle kunder.

Denne behandlingen av overskuddet på forbindelsene gjelder imidlertid og også eventuelt underskudd. Dersom Statnett tar risiko på forbindelsens lønnsomhet gjør de det på norske kraftkunders vegne. For hver ny forbindelse som bygges øker risikoen for tap, siden prisdifferansen mellom markedene blir mindre. Med privat eierskap til forbindelsene kan vi unngå at det er norske forbrukere som må ta denne risikoen. Det er positivt.

Kraftfylka forutsetter da at private eiere faktisk tar denne risikoen. Departementet har imidlertid ikke skissert verken rammer eller prinsipper for finansiering, inntekter og risikomekanismer i foreliggende proposisjon. Kraftfylka avviser den risikomekanismen North Connect har skissert for sitt prosjekt i dette henseende, hvor de vil tillate en cap på inntektene mot at forbrukerne tar risikoen for tap. Dette er en modell for garantert

avkastning som umulig kan bidra med noe, verken innovasjon eller risikoavlastning, Statnetts prosjekter ikke gjør. Vi minner i den forbindelse om at man i UK kun gir denne risikoavlastningen når forbindelsene knytter UK til markeder med lavere kraftpris og dermed til forbindelse med betydelig nytte for den alminnelige forbruker. Det er ikke tilfellet her.

Utlandsforbindelsene er i Energiloven definert som del av det norske sentralnettet, og med det som transmisjon i henhold til EU-regelverket. Transmisjonsdefinisjonen medfører strenge krav til eier og operatør. I henhold til det nye regelverket vil en slik definisjon medføre at kun TSO-er kan eie og drifte anlegget. Det vil for Norges vedkommende si Statnett. For slike forbindelser er dermed privat eierskap uaktuelt. Dette er da også hovedregelen for mellomlandsforbindelser innenfor EU-regelverket. Kraftfylka skrev i sitt innspill til departementet at mellomlandsforbindelser med forsyningsfunksjon og betydning for driften av transmisjonsnettet også i fortsettelsen må defineres som transmisjon. Vi kan ikke støtte at mellomlandsforbindelser med betydning for driften av sentralnettet eies og driftes av andre enn Statnett. Det vil si: Disse private forbindelsene må være noe annet enn transmisjonsnett.

Hvorvidt dette også er departementets forutsetning framkommer ikke av proposisjonen. Dersom så ikke er tilfelle vil det innebære at man ser for seg at enkelte transmisjonsforbindelser skal unntas for kravet om eierskapsmessig skille mellom transmisjon og annen virksomhet. Det vil være svært uheldig og stride fullstendig mot øvrig nasjonal politikk og fokus på kraftbransjens nøytralitet og effektivitet. I proposisjonen skrives det at de vil komme tilbake til dette i forbindelse med implementeringen av 3. energimarkedspakke. Kraftfylka imøteser den framtidige gjennomgangen av problemstillingen, men tror løsningen ganske enkelt er at privat eierskap kun tillates i kabler uten forsyningsfunksjon, som ikke finansieres via ordinære inntektsrammer, men av de som faktisk blir forbindelsens kunder.

Det er for oss åpenbart at de direkte kostnadene ved kommersielle kabler ikke skal dekkes av norske forbrukere. Det vi vet fra de andre prosjektene er imidlertid at også de *indirekte* kostnadene ved forbindelsene kan bli store, dvs kostnadene utbygging og drift av kablene påfører det innenlandske nettet. Vi vet også at det er svært vanskelig å beregne disse kostnadene. Som departementet skrev i sitt høringsnotat: "Systemdriftskostnader og kostnadene knyttet til interne nettinvesteringer er krevende å henføre og belastes ikke eierne av en utenlandsforbindelse direkte" (s 5-6). I det man åpner opp for rene kommersielle kabler vil dette være et uakseptabelt utgangspunkt. Det blir da viktigere enn noen gang å identifisere og beregne kostnadene og henføre de til de hører hjemme. Private utenlandsforbindelser må være lønnsomme også etter at de merkostnadene de påfører samfunnet er tatt inn i prosjektet. Statnett må kunne kreve anleggsbidrag for eventuelle oppgraderinger som må gjøres i nettet for å tilknytte private forbindelser. De må også kunne tariffere private mellomlandsforbindelser som enhver annen forbrukskunde på dette nettnivået, ut fra de kostnadene tilknytting og bruk medfører. Departementet skriver i Energimeldingen at man vil gå gjennom regelverket for anleggsbidrag i høyere nett, men per i dag er ikke dette på plass. Departementet skriver i foreliggende proposisjon at tariffing vil håndteres innenfor gjeldende regime, men et tariffregime for mellomlandsforbindelser finnes ikke i dag. Stortinget må derfor gi klare føringer for fordeling av inntekter og kostnader knyttet til private kabler, før det åpnes opp for slike.

En åpning for private prosjekter vil føre til at departementet i større grad enn i dag må ta ansvar for å vurdere nye forbindelsers effekt på lønnsomheten i eksisterende, brukerfinansierte forbindelser. Det kan ikke gjøres av Statnett, som eier konkurrerende forbindelser. Miljøhensyn må åpenbart vektlegges på lik linje med i dag. Vi har forutsatt

at kablernes effekt på kraftprisen og ikke minst fordelingsvirkningene av dette vil bli tillagt vekt i konsesjonsbehandlingen.

I tillegg må departementet på generelt grunnlag vurdere hvilken effekt det vil ha på konkurransen i det nordiske kraftmarkedet dersom allerede dominerende kraftprodusenter kommer inn på eiersiden i slike forbindelser.

Private aktørers inntreden i mellomlandsforbindelsene vil heller ikke gjøre det mindre interessant å se hvilken rolle ACER vil spille i utviklingen av flere forbindelser i og til EU. Kraftfylka mener derfor at implementeringen av 3. Energimarkedspakke, med alt det medfører, prinsipielt sett bør gjøres før man åpner opp for privat eierskap til mellomlandsforbindelser.

Kraftfylka støtter Statnett og regjeringens syn på at man må høste erfaringer fra de kablene som i dag er under bygging før det gis konsesjon til nye forbindelser. Dette ikke av hensyn til kompetanseoverføring fra Statnett til nye eiere hva utbygging og teknologi angår, men av hensyn til å sikre driften av kraftsystemet. Mellomlandsforbindelser kan være viktige for forsyningssikkerheten, men gir også betydelige vanskeligheter for driften av kraftsystemet. Hensynet til forsyningssikkerheten må alltid komme først.

mvh
Toini Løvseth

Daglig leder
Kraftfylka